

IZLANDI MEZŐGAZDASÁGI SZAKKÉPZÉS

Általános ismeretek

Izland igen fiatal sziget, kora mindössze 56 millió évre tehető, de manapság is formálódik, alakul. Európa második legnagyobb szigete 103 ezer km², az északi sarkkörtől délre fekszik. Itt található Európa legnagyobb összefüggő jégmezője, a „Vatnajökull”, amelynek mérete 8500 km² és helyenként 1000 m vastag.

Izland időjárása szeszélyes, változékony. A csapadék igen egyenlőtlen elosztású, pl. a sziget közepén 150-250 mm az éves csapadék, más területeken akár 7-8000 mm eső/hó is eshet/hullhat. A bővizű folyók esésgörbéje kiegyenlített, így sok helyen igen kiszélesednek, majd vízések jönnek létre. A gleccserek olvadása folyamatos, sokszor a csapadékkal jelentős mértékben feldúsul, hatására a vízfolyás akár 1 km vagy még szélesebb árvízzé alakul. A januári középhőmérséklet kb. 0 °C, a júliusi sem melegszik 10-15 °C fölé. A gazdálkodás természetes feltételei több szempontból is kedvezőtlenek. Az ország területének 23%-át fedi növénytakaró, és csak 1,3% a művelt területek aránya. A művelés északi határa Akureyriig terjed. A mezőgazdaság a sziget összterületének megközelítőleg 27%-át tudja hasznosítani. A többi területet a tavak, folyók, műveletlen, sivatagos területek, jégtakaró, moha (az első növény, ami megtelepedik a kihűlt lánván) és vizes élőhelyek alkotják. Külön említésre méltó az a 1165 km²-es terület, amelyet fák és cserjék borítanak. Ez a terület fokozatosan növekszik, mert az állam törekvése, hogy a kopár vidéket megváltoztassa. A mezőgazdaság helyzetét nagy mértékben befolyásolja az urbanizáció.

A mezőgazdálkodás természetes feltételei változóak, helyenként kedvező, több térségben kedvezőtlen. A lakosság 2,5-3%-a dolgozik a mezőgazdaságban. Főbb növényeik a burgonya, a répa és a takarmánynövények. A szabadföldi termesztés mellett egyre nagyobb alapterületen és mennyiségben állítanak elő paradicsomot, uborkát, paprikát, földieperet üvegházi védelemben. Az olcsó fűtéssel szőlőt és banánt is termelnek. A fűvet az állatok legeltetésére hasznosítják, a gondosan vágott és fóliával bálázott fűszénából szenázst készítenek a téli takarmányozáshoz.

Izlandi lakosság

Az izlandi lakosság létszáma 2014. január 1-jén: 325 671 (a lakosság létszáma egy év alatt 1,2%-kal emelkedett) volt. A termékenységi ráta: 1,93 (2012-ben: 2,04%).

2013-ban a bevándorlók száma meghaladta a kivándorlókét. Az Izlandon élő bevándorlók száma állampolgárság szerint 2014. január 1-jén: 1. lengyel (10 224), 2. litván (1659), 3. dán (915) és: magyar (155).

Az izlandi munkaerőpiacon jelenlévők száma (2013): 184 900, aránya: a munkaképes lakosság 77%-a, a munkanélküliségi ráta: 5,4%, a munkanélküliek száma 900-zal csökkent egy év alatt. A munkanélküliség aránya a főváros vonzáskörzetében: 6,1%, vidéken: 4,1%. A férfiak között 5,7%, a nők között 5,1% munkanélküli.

Oktatás

Izlandon két mezőgazdasági felsőoktatási intézmény működik: Hólar University College (Hólar) és az Agricultural University of Iceland (Hvanneyri).

A két intézmény közös képzést folytat és közös diplomát ad az equine BSc-szakon. Mezőgazdasági szakképzés csak az Izlandi Mezőgazdasági Egyetemen (Agricultural University of Iceland) folyik.

Az Izlandi Mezőgazdasági Egyetemet (AUI) 2005-ben alapították három már meglévő intézmény összevonásával.

Oktató, gyakorlati és kutató helyek:

**Agricultural University
of Iceland**

Fő helyszínek

Kísérleti juhtelep

Egyetemi központ, rektori hivatal

Kutatóállomás

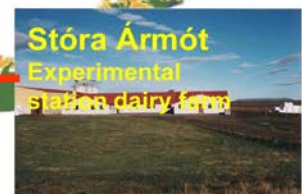
Kísérleti állomás

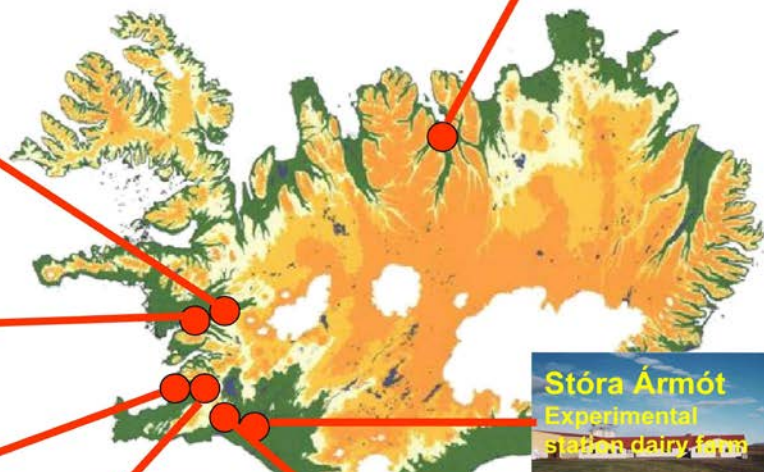
Kertészet

Kísérleti szarvasmarhatelep

Kísérleti szarvasmarhatelep

Az Izlandi Mezőgazdasági Egyetem két karán (a Termőföldi és Állati Erőforrások Kar, illetve a Környezettudományi Kar) BSc-, MSc- és PhD-képzéseket folytatnak.

A Szakképző és Élethosszig Tartó Tanulás Tanszék/Osztály is az egyetemhez tartozik. A tanszék felső középfokú szinten biztosít mezőgazdasági és kertészeti szakképzést, valamint élethosszig tartó tanulást a nagyközönségnek és a hivatásosoknak, állandó és alkalmi képzéseken keresztül.

A tanítás során a hivatalos nyelv az izlandi, de a legtöbb tankönyv angolul íródott.

Választható szakok a szakképzésben

- mezőgazdaság,
- környezetvédelmi szakember,
- tereprendező szakember,
- faiskolai termelés,
- dísznövénykertészet.

Az Izlandi Mezőgazdasági Egyetemen (AUI) három tanszék működik, kettő egyetemi szinten és egy a szakképzés szintjén. A hallgatók középiskolai tanulmányaik után léphetnek be a felsőoktatásba vagy a szakképzésbe. Az AUI-n folyó mezőgazdasági szakképzés Hvanneyriben történik, és jelenleg 90-95 hallgató vesz részt benne (70-en a nappali képzésben, 25-en a távoktatásban). A kertészeti képzés a Reykir Campuson folyik, és jelenleg 45 hallgató tanul itt különböző szakokon (tájtervezés, növénytermesztés, védett növények, biotermesztés).

A kertészeti BSc-képzés Dániában történik, ilyen szak nincs az AUI-n.

A hallgatók létszáma a BSc-képzésen 151, az MSc-n 35 és a PhD-n 4 jelenleg. Összesen tehát 330 hallgató tanul az Izlandi Mezőgazdasági Egyetemen.

Tandíj

- az egyetemi képzésben: 60 000 ISK/év
- a szakképzésben: 35 000 ISK/év

1 ISK (izlandi korona) = 2,13 Ft (2015. szeptember, InforEuro)

Szakképzés a Mezőgazdasági Egyetemen

Izlandon mezőgazdasági és kertészeti szakképzés csak a mezőgazdasági egyetemen folyik. A hallgatóknak minimum 18 éveseknek kell lenniük, hogy elkezdhessék tanulmányaikat itt. Előtte legalább 3-4 szemesztert el kell végezniük az általános gimnáziumban, és be kell fejezniük tanulmányaikat a közismereti tárgyakból (nyelvek, matematika, biológia, kémia, számvitel stb.). Az AUI-n csak a szakmai tárgyak oktatása folyik. A képzés időtartama 2 év (4 szemeszter).

A mezőgazdasági szakképzésben résztvevő hallgatók általában 18-20 évesen kezdik el tanulmányaikat, 90%-uk vidéki területekről jön, és legtöbbjüknek van már mezőgazdasági tapasztalata.

A kertészetben tanulók általában nem fiatalon kezdik meg tanulmányaikat: 22-30 évesek (aki 30 évesen kezd, annak már vannak – esetleg más területen – munkatapasztalatai). Vannak olyanok is, akik 50-60 évesen iratkoznak be, szereznek szakmai végzettséget. A hallgatók fele Reykjavíkból érkezik.

Általános jelenség, hogy a szakképzés iránti érdeklődés csökkenőben van.

A mezőgazdasági és kertészeti gyakorlat különböző.

Mezőgazdaság

A hallgatók egy része már rendelkezik szakmai tapasztalattal, másoknak hiányzik a tanulmányaik megkezdése előtt. Az első tanulmányi év főleg elméleti képzéssel telik el, és áprilisban kezdődnek a gyakorlatok.

3 hónap (12 hét) a kötelező szakmai gyakorlat, melyet farmon kell letölteni. A 12 hét alatt min. 360 órát gyakorlati munkával kell töltenie a hallgatónak, ami 15 kreditet ér. A farmot az iskola

jelöli ki, természetesen a hallgató kívánságait figyelembe véve (ha a hallgató pl. szarvasmarha- vagy juhtelepre, vagy vegyes gazdálkodással foglalkozó gazdaságba akar menni, kérését igyekeznek teljesíteni). A gyakorlat megkezdése előtt a hallgató kitölt egy űrlapot, melyen leírja, hogy milyen szakmai tapasztalatokkal, háttérrel rendelkezik már, illetve mik a céljai a gyakorlattal. A dokumentum tartalmazza a gyakorlat időtartamát és a hallgató, illetve a farmer vállalásait, kötelezettségeit. Ezek után a gyakorlati képzés vezetője felveszi a kapcsolatot a gazdálkodóval, és ha a gazda hajlandó fogadni a hallgatót, a gyakorlat megkezdődik. A kialakult metódus szerint az ország déli részén élő hallgatók északra mennek gyakorlatra, az északon élők pedig délre.

A hallgató szállást és teljes ellátást kap a fogadó gazdaságban a gyakorlat ideje alatt, de fizetést általában nem.

A szakmai gyakorlat a képzés félidejében, az első év végén, a nyári szünetben történik. Ha a hallgató nem teljesíti az előírt követelményeket, nem kezdheti meg a második évet.

Az egyetemnek mintegy 70-80 gazdasággal van szerződése a hallgatók szakmai gyakorlatra történő fogadására az ország egész területén, olyan gazdaságokkal, melyek alkalmasak arra, hogy magas szintű ismereteket nyújtsanak a hallgatók számára. A gyakorlati képzés felügyelője (felelőse) tartja a kapcsolatot a gazdaságokkal, gazdálkodókkal. A diákok csak olyan farmokon tölthetik gyakorlatukat, melyek saját tulajdonban vannak, s a tulajdonos maga vezeti a gazdálkodást, és rendelkezik megfelelő szakmai végzettséggel. A gazdaságnak be kell tartania az összes kormányzati előírást, termékeinek regisztráltaknak és jó minőségűeknek kell lenniük.

Az érintett gazdaságok többsége szarvasmarha-, ló-, juh- és nyérctartással foglalkozik. A hallgatók között a szarvasmarha- és juhtelepek a legnépszerűbbek.

Kis számban sertés- és baromfitenyésztő (nagy méretű) farmok is vannak Izlandon. Az oktatásban nincs hangsúlyos szerepük.

A gyakorlati képzés vezetője az első négy hét elteltével meglátogatja a farmot, elbeszélget a hallgatóval és a tulajdonossal, közösen értékeli az eltelt idő tapasztalait (ha szükséges, megteszik a szükséges lépéseket).

Kertészet

A kertészeti gyakorlat 60 hét időtartamú. A hallgatónak kell találnia gyakorlóléhelyet szakterületének megfelelően (pl. a tájtervezést tanuló hallgatónak tájtervezéssel foglalkozó vállalathoz, a kertészeti növénytermesztéssel foglalkozónak pedig növénytermesztéssel foglalkozó céghez). A gyakorlóléhely kiválasztása (és az egyetem által történő elfogadása után) három oldalú szerződést kötnek az érdekeltek: a hallgató, az egyetem és a munkahely. Ha a hallgató nem talál magának helyet, az egyetem segítséget nyújt számára a megfelelő gyakorlóléhely kiválasztásában, megtalálásában.

Az elmúlt évek nehéz gazdasági helyzetében (a 2008-as válság után) sokszor nehézségekbe ütközött a hallgatók számára alkalmas gyakorlóléhelyet találni, ahol hajlandók voltak alkalmazni őket.

A hallgatók fizetséget kapnak munkájukért, bár néhány munkahelyen előfordul, hogy ez csak 80%-a a hasonló területen dolgozó végzett szakmunkások minimálbérének.

Az iskolai oktatás megkezdésének feltétele, hogy a hallgató már legalább 12 hét kertészeti gyakorlattal rendelkezzen. Sokan a második év kezdetére teljesítik az előírt 60 hetet, míg a többiek a második év vége után, az elméleti képzés befejeztével folytatják a gyakorlatot. Amikor teljesítették a feltételeket, benyújtották az iskolának a megfelelő dokumentumokat, igazolásokat, meg-

kapják a végzettségről szóló bizonyítványt. Vannak tehát olyanok, akik az oktatás megkezdése előtt, közben és után teljesítik a 60 hét szakmai gyakorlatot.

Mind a mezőgazdasági képzés, mind a kertészeti képzés szakmai gyakorlatáról naplót kell vezetniük a hallgatóknak, melyben rögzítik, hogy mikor mit csináltak (információk az időjárásról, a napi feladatokról, megjegyzések az elvégzett napi feladatokkal kapcsolatban, beszámoló minden újdonságról, ami történt a munkavégzés során).

A mezőgazdasági képzésben a hallgatónak valamilyen projektet is meg kell oldania a farm termékeivel, a mezőgazdasági gépek alkalmazásával, a farm menedzselésével és működésével stb. kapcsolatban. Ezeket a beszámolókat a hallgató maga írja, a farmer közreműködésével, segítségével.

A gyakorlat befejeztével, az iskolai oktatás kezdetekor, a hallgatók leadják naplóikat, beszámolóikat, és a tanárok értékelik, osztályozzák azok tartalmát, nyilvántartásba veszik a hallgatók által elvégzett munkát. Az értékeléshez kikérik a munkaadók véleményét is (a gazdálkodók általában szóban értékelnek).

Új tantervek bevezetése 2015 őszétől

A Mezőgazdasági Egyetem 2014-ben felülvizsgálta és átdolgozta kertészeti tanterveit, 2015 őszétől már az új tantervek előírásai szerint kezdődik meg az oktatás. A mezőgazdasági képzés tanterveinek felülvizsgálata 2015 tavaszán fejeződött be, így ezen a szakon is az új tantervek szerint kezdenek idén.

A tantervek felülvizsgálata mind a mezőgazdasági, mind a kertészeti képzésben az összes érintett szakmai szervezet, szereplő bevonásával történt. Így a munkában részt vettek tanácsadó cégek, szakszervezetek, cégtulajdonosok, gazdálkodók, mezőgazdasági szakmai szövetségek, egyesületek (pl. juh- vagy szarvasmarhatartók) stb. Ezekben a megbeszéléseken tisztázódott a felek között, hogy mit várnak el az érintett foglalkoztatók és mit tud/kell nyújtania az iskolának annak érdekében, hogy a munkaerőpiac elvárásainak megfelelő szakembereket képezzenek.

Az új tantervek nem különböznek lényegesen a régiektől, mégis van néhány fontos újdonság bennük. A hangsúly (különösen a mezőgazdasági szakon) az egyszerű árutermelésről áttevődött az élelmiszer-termelésre, hogy tudatosuljon a hallgatóban a pusztán mennyiségi kritériumokon túl az élelmiszer-biztonsági szempontokra is figyelnie kell a termelés során. További újdonság, hogy nagyobb figyelmet kap a tantervben a mezőgazdasági tevékenység diverzifikálása, a termékek gazdaságon belüli feldolgozása, majd értékesítése, mert a hozzáadott értékű termék nagyobb bevételt hoz farmnak. Új tantárgyakat vezettek be a minőségbiztosítás és -ellenőrzés területén, megújították a különböző termelési vonalak technológiai tartalmát, bővítették mind a mezőgazdasági, mind a kertészeti képzésben a vállalkozói ismeretek óraszámát (fontos kérdés: hogyan indíthatók jól működő vállalkozások?). Új tantárgy a méhészet, mely egyre népszerűbb Izlandon, és most először került be az iskolai oktatás tananyagába.

* * *

2015. augusztus 11-20. között a Tudás Alapítvány két munkatársa az EGT Alap támogatásával izlandi tanulmányúton vett részt. A szakmai programot az Agricultural University of Iceland munkatársai szervezték számukra. A fenti beszámoló tapasztalataik rövid összefoglalása.

A tanulmányútról készült film megtekinthető [itt](#). A projekt további eredményei elérhetők a Tudás Alapítvány [honlapján](#), illetve [itt](#).

Prof. dr. Mucsi Imre – Palotás János